

ABONAMENTUL.

Pentru Monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Intermedierea Pontificelui pentru pace.

Miercuri dimineața a sosit la Berlin nota pontificelui Benedict privitoare la încheierea păcii, iar ziarele de Joi anunță, că nota a sosit și la nunciatura din Viena și nunțiul papal Balfrè di Bonzo a imanuat-o ministerului de externe. Nota aceasta diferă de încercările similare, pe cari Pontificele le-a încercat în repetite rânduri. Nu este numai o chemare platonicească pentru pace, ci cuprinde date concrete, cari pot fi luate ca substrat de discuție la o eventuală conferență de pace internațională.

Pontificele înainte de a fi emis nota ar fi cercat pulsul la toate guvernele beligerante și aceste nu s'ar fi arătat streine față de noua încercare a Sfântului Părinte.

Nota după ce tratează în introducere despre binefacerile păcii generale, se ocupă de garanțele păcii drepte generale și durabile. Aceste garanții ar fi: desființarea armatelor stabile, organizarea forurilor internaționale de arbitru și restabilirea navigațiunii libere. O condiție esențială a păcii să fie, ca nici un beligerant să nu pretindă despăgubire de războiu, ceea ce se poate realiza ușor, căci prin demobilizarea generală fiecare stat își poate aranja cu ușurință finanțele. Alte condiții sunt: restaurarea Belgiei, Sârbiei și României, iar în ce privește Alsația-Lorena, Triestul, Trientul și Polonia fiind aceste teritorii discutabile, să decidă asupra lor conferența internațională, de altcum restabilirea statului-quo, în schimb Germania să-și reprimească coloniile.

Pontificele speră, că și privitor la aceste puncte din urmă statele interesate vor afla soluția, care să-i îndestulească pe toți.

Atât știm deocamdată despre nota Pontificelui, după rezumatele publicate în foile din străinătate, căci textul întreg încă nu s'a publicat în ziarele dela noi.

E mai pe sus de orice îndoială, că nota Pontificelui este evenimentul cel mai important al zilelor din urmă; ea va forma obiectul unor încercări serioase spre pacea dorită de toate popoarele.

În Germania nota a fost primită cu mult optimism, în Viena cu anumite rezerve, iar foile o întimpină cu vădită răceală. Foile engleze spun, că nota s'ar fi făcut la stăruința catolicilor din Germania și Austro-Ungaria, ca mare putere catolică. În cercurile politice din Washington se colportează informația, că guvernul american, înainte de a răspunde în merit, se va consfătuți cu aliații săi.

Nota aceasta deși probabil nu va arăta rezultate imediate, constituie totuși un pas spre bine și desigur că nu va putea fi nesocotită în eforturile lumii întregi pentru pacea atât de mult dorită.

Criza guvernului Esterházy. —

Noul guvern de abia s'a introdus și nici până în ziua de astăzi nu a designat șefii comitatelor, deja se luptă cu greutate, iar știrile mai noi vorbesc de dreptul de o criză iminentă. Știrile unei crize ministeriale au pornit din Viena, din cercurile bine informate ale curții. Foile guvernului au desmintit îndată zvonurile, cari s'au răspândit ca fulgerul, spunând, că e vorba de o simplă înlocuire a ministrului-prezident, contele Esterházy Móric, care obosea de munca uriașă, a cerut să fie concediat pe mai mult timp. Foile partidului muncii însă tin a spune, din izvor bine informat, că zilele guvernului Esterházy sunt numărate, ba și asupra urmașului său au căzut de acord cercurile conducătoare. Între aceștia se amintesc la locul întâi, contele Zichy János, fostul ministru de culte, contele Andrássy Gyula, ba chiar și contele Apponyi Albert. În Viena petrec mai mulți bărbați de stat maghiari, cari așteaptă evenimentele. Între aceștia e

și actualul ministru de justiție, Vázsonyi Vilmos, care a fost primit de M. Sz. în audiență, unde afirmative ar fi referat de chestii curente aparținătoare rezortului său.

E de notat, că ministrul Vázsonyi a fost oficios și la un prânz regal, ceea ce a dat prilej la o seamă de combinații în legătură cu criza actuală.

Ceea ce privește motivul crizei, până în prezent prea pare a fi încă desorientată. În foile guvernamentale se accentuează motive sanitare, ceea ce însă par a fi mai mult parative. Sunt cari cred, că s'au ivit mari greutăți între guvernul maghiar și austriac privitor la chestiile de aprovizionare a celor două părți a Monarhiei. Alții afirmă, că ministrul-prezident nu a dovedit destulă energie în nici o chestie dela ordinea zilei și a fost dispuștat de chestiile de ordin personal, cari s'au ivit de câteori trebuia să complimească vre-un post înalt din minister, sau să deaumească vre-un comite suprem.

Vor mai fi fost de bună seamă și alte motive cu mult mai ponderoase, cari au contribuit la criza guvernului, între cari nu va fi fost cea din urmă lipsa unui program bine precizat referitor la democratizarea acestei țări, în spiritul și cadrele indicate de Monarh și „amăsurat jertfelor aduse de toate popoarele acestei țări în acest războiu cumplit.”

Chestia preparandiilor noastre.

»Pesti Napló« în numărul său din 15 August aduce un interviu pe care l-a acordat Ilustritatea Sa Dr. Florian Stan, prepozit capitular și protonotar apostolic, corespondentului numitului ziar. Îl reproducem în întregime:

»— Pe noi — a spus prepozitul — ne-a cutremurat cu adevărat ordinațiunea ministrului care a fost comunicată nouă de către mitropolitul Blajului. Ne-am hotărât, că vom conveni la o conferență comună a tuturor diecezelor românești și vom hotărî asupra celor ce sunt a-se face.

— Nu ne împacă cu dispozițiunile ministrului și dacă aș avea o sută de mâni și o sută de picioare, cu o sută

de mâni și o sută de picioare ași lucra împotriva aceleia. Este nedreaptă până la sânge și ilegală ordinațiunea lui Apponyi. E nedreaptă deoarece institutul pedagogic român din Orade a dat întotdeauna o educație patriotică elevilor săi. Foarte mulți elevi absolvenți de la institutul nostru au fost primiți de stat în serviciul său. Și acum sângeră la font învățătorii noștri, elevii noștri, iar dl Neményi Imre, secretarul ministrului de culte, a declarat de mai multe ori în scris și cu graiu viu, că institutul nostru este institut de model iar patriotismul nostru este peste orice îndoială.

— Dar ordinațiunea este în contradicție directă cu legea din 1868 care spune că pe ministru îl privește exclusiv controlul și supraveghierea. În alte privințe avem drepturi autonome.

— Dacă eu aș fi episcop nici în seamă nu aș lua ordinațiunea și aș deschide preparandia la timpul îndatnat în mijlocul lui Septemvrie. E un lucru rușinos și ingrât a trata cu noi astfel când întotdeauna am primit laude și recunoștință dela ministerul cultelor și din năcazurile războiului ne-am luat și noi partea ca și alții.

— Se poate ca vre-un învățător aparținător unuia sau altuia din diocesele române să-și fi pierdut capul, să se fi clătinat, dar pentru aceea ministrul nu are dreptul să generalizeze și să ne timbreze de trădători, de ucigași.

— Poftim scrie, eu locuitorul episcopului, ordinațiunea o atribui împrejurării, că Apponyi e de șaptezeci și unu de ani...

— Am citit, că ordinațiunea s'a făcut pe baza unei convorbiri prealabile, avută cu episcopii. Nu cutez să cred așa ceva. Dar întru cât e adevărat, atunci nedreptatea e cu atât mai mare, pentru că preparandiile, școlile nu sunt proprietăți private ale episcopilor, ci instituții ecleziastice prin urmare la așa ceva își are cuvântul și consistorul, capitulul și dieceza. Episcopul Radu, care nu de mult a fost la Apponyi, nu mi-a făcut nici o amintire de lucrul acesta și astfel nici nu e verosimil acordul prealabil.

Insinuare? — În mai multe folioare cetim următorul comunicat, pe care îl reproducem fără comentariu. Comunicatul cuprinde declarațiile P. S. Sale Ioan I. Papp, episcopul ortodox al Aradului, în legătură cu ordonanțele mai recente ale conțelii Apponyi:

„Gănescutul rescript al ministrului de culte m'a surprins în măsură extraordinară. Mitropolitul a convocat în această chestie, consistorul pe 3 Septemvrie. Ordinațiunea ne-a surprins pe toți mai ales pentru motivul, că conducătorii și forțele didactice a preparandiilor noastre s'au obținut dela orice fel de politică și au trăit exclusiv numai pentru misiunea lor. Guvernul prin oamenii lui de încredere eșuă să supravegheze și până acum institutul și până azi nu a fost nici un caz de procedură sau cineva să fi excepționat institutul aradan din punct de vedere pa-

triotic. După părerea mea, aceasta ordinațiune a ministrului de culte, nu poate fi decât rezultatul unei insinudri malițioase.”

Presă despre nota de pace a Papei. — În cronica evenimentelor actuale se înregistrează cu însemnătate deosebită propunerea de pace, ce a fost adresată din partea scaunului papal către toate statele din războiu. Cuprinsul acestei note încă nu a fost publicat în întregime, tocmai de aceea dăm judecata și criticile aduse de ziarele singuraticilor state.

Condițiile de pace, designate în nota papală, au produs rezonanță în presa engleză mai ales și în cea italiană, în urmare ea nu vede prospecta de pace apropiată, care ar servi, în împrejurările actuale, mai mult intereselor germane. Ziarul „Daily Mail” scrie: Ușor putem crede, că Germania ar fi îndestulată cu pacea încheiată de față pe lângă condițiile din nota. Nota apelează la partidula beligerantă, ca să evocă orice neînțelegeri și să ierte nedreptățile urmate între ei. Numai cât — continuă ziarul amintit — tocmai la aceasta nu se învoiesc aliații. Și dacă am ierta totul, după cele ce a suferit în decurs de trei ani Europa, o ceafălegere cu Germania ar fi cașerire. Pana când Germania nu arată semne de pocăință și nu-i înfrână puterea, nu e garantă îndejuns, războiul nu se va repeli.

„Daily Chronicle” în analizarea notei papale pornește din relațiile bune, ce au fost între Vatican și Viena, de unde conștă, că acum când Ungaria și Austria nu e amenințată de cucerirea dușmă, în Viena s'a crescut de sesiză timpul potrivit pentru începerea tratatelor de pace. Dacă pacea se va reconstrui pe baza principiilor notei papale, Germania ar profita mai mult.

Mai favorabil se exprimă presa germană.

FOITA.

Preocupări de limbă la romani.

De Dr. C. Pavel.

La 168 înainte de Hristos, Grecia, biruită, ajunge sub stăpânirea romanilor.

În vremea aceasta, numită *perioada romană*, cultura elină, în lipsă de viață proprie de stat și avânt național, ce odinioară încălzi și avântă filozofia lui Platon și Aristotelos, nu mai e în măsură să sileveze vre-un nou ideal și vre-o nouă orientare în gândirea omenirii. Filozofia elină în vremea aceasta se înglobează în speculațiile teologice ale — neopythagoreilor și în cele ale neoplatonismului, iar eclecticismul puținilor gânditori romani — Cicero¹⁾ neavând un ideal bine determinat, — preferă un fel de înțelepciune practică de târgoveț și devine normativul unei vieți de cetățeni buni, devotați, blânzi și iubitori de oameni, — φιλανθρωπία. — Tinta este: să devii bun magistrat — cum vedem aceasta la stoicei romani — Seneca — Epiktetos, M. Aurelius Antonianus, — ori părăsind arena vieții publice — procul

negotiiis — să cultivi virtutea oportunității, care de atunci și până azi, se numește *prudentia*, față de adevărata înțelepciune — de: *sapientia*. Idealul este să trăiești bine și elegant — *neopiecurismul*. — Horatius, Lucretius Carus, fiindcă plăcerea stomahului este începutul și temeliea a ori și cărei ferici în lumea aceasta: ἀρχὴ καὶ ἕξις παντός ἀγαθοῦ ἢ τῆς κακοῦς ἡδονῆς. Aceasta filozofie corespunde mai bine vremilor de decadență ale vieții romane; influența acestei concepții de viață se resimte mai târziu în filozofia lui Bentham, Stuart Mill, Darwin și Spencer.

De altcum poporul roman ca lozincă: „In regere imperio populos, romane, memento”²⁾, în afară de unele genuri poetice: lira, satira și jurisprudență, nici într'un alt ram al gândirii omeniești nu și-a dat toată măsura geniului lui creator, pe care în lumina câtorva rapide streflgerări trebuie însă să-l admirăm. Și așa nici pe terenul studiilor de limbă nu aflăm noi îndrumări.

Poporul roman n'a dus un trai mediativ. Toată viața lui a fost: *sine casmistiche soldatesca*³⁾, dreptce și literatura lui este o operă de imitație și numai în măsură foarte redusă expresia genuină a spiritului latin. De aceea filozofia clasică modernă în

toate prilejurile nu conțenește de a accentua, că limba și literatura latină nu se poate înțelege, prin urmare nici preda cu roș și succes fără adâncirea și cunoașterea temeinică a culturii și literaturii grecești, fiindcă literatura latină nu-i literatură autohtonă.

Dela 753, dela întemeierea Romei până la apariția lui Livius Andronicus (284—204) se scurg cinci sute de ani, fără ca poporul roman se simtă trebuința îndelungărilor literare, pe cari le considera de: *otium et mellities*, adică pândire de vreme și trândăvire.

Cunoștință odată această hrănitură generală, dar distinctivă a literaturii latine, nu ne vom mira, dacă ei și în filozofie și în preocupările de limbă bătătoare căile apucate îndesobi de stoicei și gramaticii alexandrini, fără ca limitele, la cari au ajuns aceștia, să le fi împins mai în afară. La elini însă studiile de limbă încep numai după ce limba literară e deja bine staternicită de poezii și prezatorii epocii clasice; numai după ce într-o bogată și nensămuită înțelegere literară, fiecare dialect a contribuit la învrăstarea, dezvoltarea și melodiarea limbii amăsurat rădăcinilor, din cari în chip firesc avea să se înalțe maestru și rednic arborele literaturii eline.

În literatura romană lucrurile se petrec dinpotev. Cum ei și în gramatică au fost

¹⁾ Cicero: De finibus bonorum et malorum și De officiis.

²⁾ Aeneis VI, 851.

³⁾ Christian Gottlob Heyne.

Organul partidului central „Germania” are următoarele aprecieri: Acesta e primul paș mare întreprins de Papa ca suveran neutral; prin aceasta se desosește de niște chestii de până acum, cari au fost îndeplinite numai întrucât e capul bisericii. Fapta aceasta a capului bisericii catolice e de o momentozitate deosebit de mare și nu se poate crede, că ea nu a fost promersă de consultări cu ambele grupuri războinice.

Din ziarul american agentia „Reuter” publică următoarele păreri: „Newyork Herald” declară, că restituiră țimaturilor ocupate, amăsurat propunerii papale, nu poate fi îndestulitoare. Ziarul citat pretinde desdăunare deplină, pedepsirea persoanelor și corporațiilor răspunzătoare pentru războiu.

„Newyork Times”: Nota Papei nu cuprinde condițiile isamice, exprimate de ententă. Puterile centrale pot primi aceasta notă.

Cuprinsul notei de pace a Papei.

Ziarele publică în rezumat, nota Papei în chestia păcii, cu adausul, că textul acesta nu e cel autentice. Cuprinsul e următorul: În mijlocul ravagiilor cari s'au deslănțit peste Europa ne-am decia să păstrăm nepărtinire deplină față de combatanți, căci astfel trebuie să fie un părinte față de fi săi pe cari îi iubește cu aceeași gingășie. Ne-am propus amăsurat învătărilor divine, să facem bine ori cui fărăosebire de persoană și naționalitate și să întrebuițăm tot ce ar putea concurge la încheierea de grabă a acestor calamități. Să îndemnăm popoarele și conducătorii lor la hotăriri moderate, ca astfel să înceapă lucrările nobile pentru tratarea păcii cinstitute și durabile. Cine ne-a urmat cu atenție activitatea celor

trași ani de războiu s'a putut convinge, că noi am rămas fideli propusului nostru. Am trimis, la începutul primului an de războiu, statelor beligerante îndemnuri aspre, ca să se împăciuiască și le-am arătat calea ce duce la o pace onorabilă și trainică. Spre nenorocire invitarea noastră a rămas neascultată și au continuat războiul cu toată oribilitățile lui. Acum nime nu-și poate închipui cât se vor spori și crește suferințele noastre a tuturor dacă la cei trei ani se vor adauge luni, sau ce e mai grosav ani.

Oare lumea civilizată să nu fie decădă un câmp de cadavre? Oare Europa înfloritore și glorioasă e caprinsă de nebasie și merge spre prăbușire? Noi părintele tuturor credincioșilor în situația aceasta atât de îngrijorătoare și amenințătoare, adresăm popoarelor o nouă proclamație. Ca să nu rămănem la enunțaiuni generale, după cum am ținut de potrivit în trecut, venim cu propuneri concrete, chemând guvernele statelor în războiu să se nească asupra următoarelor condiții cari se văd a fi bazele păcii juste, cinstitute și stabile. Condiția fundamentală în primul loc să fie schimbarea puterii armate cu puterea dreptului moral, ca astfel să fie înțelegere dreaptă la desarmările imprumutate. În locul armatelor să se înființeze arbitriu cu instituțiuni de vasă mare în aplanarea divergențelor. Acesta să perocadă contra statelor cari s'ar trăgăna să aducă înaintea arbitriului cu toată vigoarea legilor sancționate. Dupăce odată am asigurat libertatea deplină, atunci prin drept trebuie eliminate orice conflicte ce ar sta în calea înfrățirii popoarelor.

Pentru restabilirea păcii se recore retrocedarea imprumutate a teritoriilor ocupate până acum. În urmare Germania trebuie să evacueze toate regiunile ocupate, a căror independență politică, militară și economică trebuie garantată față de oricare putere.

Sub raportul acesta avem să ne oprim mai întâiu la referințul poet⁴⁾ neopitricreist T. Lucretius Carus (97—53), care în poema epico-didactică: *De rerum natura*, zice, că deosebirea ce există între graiul articulat al omului și cel nearticulat al animalelor ne îndrumă a crede, că vorbirea este rezultatul unei grele și îndelungate stărgințe. Lucretius este aderentul lui Epikuros; filosofia lui Epikuros este o îmbinare a filosofiei lui Herakleitos — *γῶσις* — cu cea alui Demokritos — *διδασκ*, — analizate ambele de noi în tratatul asupra limbii în filosofia elină. Lucretius după multe sbuciumări înclină spre filosofia lui Herakleitos, acceptând teoria *γῶσις*, ceea ce se vede și din alte reflexii și observații ale genialului poet asupra evoluției spiritului omeneș. Sub raportul acesta Lucretius ni-se prezenta drept înaintemergătorul lui Lamarck, Cuvier și Darwin.

(Va urma).

Francisc I. și abatele.

Francisc I. dori să ridice la cea mai înaltă dignitate bisericăscă pe cel mai învătățit abate al timpului său. Fu curios să știe însă dacă e de origine nobilă. „Sire” replică abatele, au fost trei frați în corabia lui Noe. Întrădovăr nu pot ști dela care din acești trei descind.

⁴⁾ Brieger-Unfertigkeit des Lukrezischen Gedichtes 1908, pag. 280, — zice că ar fi fost epileptic și ca atare s'a sinucis.

Ocealaltă partidă să redea coloniile germane. Ce privește chestiile de teritor, cum sunt cele dintre Italia și Austria sau Franța și Germania, acestea se vor aplană în conșlegere imprumutate, luând în considerare în marginile dreptății și aspirațiile poporului.

Spiritul acesta de concesiune și dreptate va servi de îndreptar și la rezolvarea celorlalte chestiuni politice și teritoriale, cum e Armenia, statele balcanice și regiunile cari s'au ținut de fostul regat polon.

Acestea sunt bazele însemnate, pe cari credem, că să va reconstrui lumea viitoare, ele sunt menite să delătore asemenea conflicte și să redea prosperitatea economică, de lipă oricărui stat luptător pentru existența și viitorul lui. Când trimitem apelul acesta belidacilor, cari conduc searța națiunilor în aceste ore tragice, sperăm că vor primi propunerea noastră și vor încheia măcelul înfiorător. Aseultați-ne cererea, pe cari o trimitem în numele Răscumpărătorului. Cutațai-vă la marea responsabilitate înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Dola hotăriri voastră atără liniștea și bucuria aenumăratelor familii, viața multor mii de tineri.

Dumnezeu să vă înspire hotăriri după cea mai sfântă voință. Ne împreună rugăminile voastre cu cererile de pace a credincioșilor și rugăm pe Dumnezeu să nu subtragă poveștile dela voi.

Războiul european.

— Telegrama oficiale. —

Budapesta, 16 August. Spre ost de Mărășești diviziile germane au respins pe dușman peste Siret. Au prins peste 3500 ostași, 16 tunuri și mai mult de 50 mitralieze. La cursul Șușita de sus și vest de Racosa inamicul s'a retras spre ost de culmile dela Soveja. Diviziile de honvezi au cuprins Mt. Războiului.

În apus între Yser și Deule luptele de artilerie din nou au ajuns la vehemență extremă. S'au continuat și peste noapte, iar dimineața s'au dezvoltat în foc de baraj. După aceea infanteria engleză a pornit la atac pe un front de 18 km. între Bixchoote și Wytschaete. În Artois între Hulluch și Lens ieri au atacat englezii cu 4 divizii de Canada. După locuri grele au pătruns în pozițiile germane avansate și prin aruncarea încontinuu de trupe noi s'au nizuț să mărească spargerea de pe ambii țărmi dela Lens. În lupte crunte ce s'a dat ziua întregă trupele germane au respins pe dușman din pozițiile prime până peste linia a treia. Câștigul englezilor e mic. Spre seară dușmanul și-a încercat norocul cu noi atacuri repețite de patrasprezece ori. Atacurile s'au prăbușit înaintea pozițiilor noastre. Spre sud de Hulluch și vest de Lens germanii au respins atacurile dușmane. La St. Quentin francezii au dat ducele de artilerie. În orașul acesta au aruncat 3000 de im-

condăși de motive practice și utilitare; știința limbii și literatura se cultivă și se dezvoltă paralel. În lingvistica generală, în filosofia limbii, pașinii gânditori romani stau sub influența filosofiei clasice eline, iar în gramatică sub cea a analogiștilor din Alexandria și îndeosebi a anomalistilor din Pergamon, de vremece însuș capul acestei școli, Krates din Mallos, a întredus și trezit în Roma interesul pentru preocupări lingvistice. — Krates fu trimis de Attalus, regele Pergamenului, în afaceri diplomatice la Roma. „Krates Mallota Aristarchi aequalis missus ad senatum ab Attalo rege, cum regione Palatii... crux fregisset, per omne tempus legationis simul et valetudinis plurimas acroasis subinde fecit, assidueque disseravit ac nostris exemple fuit ad imitandum.”⁴⁾ Krates umblând prin oraș și-a fost frânt un picior și așa a trebuit să steie mai multă vreme aici. Sub durata petrecerii sale în Roma a ținut câteva prelegeri asupra chestiilor de limbă, de cari se preocupau pe atunci gramatiștii elini.

Deși, cum am amintit, în filosofia limbii, romanii se țin de pulpana marilor gânditori din epoca clasică a Eladel, totuș ne privește mai de aproape felul cum expune unul sau altul vechile teorii eline.

⁴⁾ Suetonius: De illustribus gramaticis III, Christ: Geschichte de griech. Litteratur. München 1898, 606.

pușcături cari au incendiat casa parohială și reședința episcopoească. Lupte mari sunt la Chemin des Dames. Intre Cerny și Hurtebisse s'au pornit pe un front de 5 klm mari atacuri franceze. Germanii păstrează toate pozițiile. Atacurile zădarnice au cauzat dușmanului pierderi simțitoare. La Verdun secțiunea nordică din nou s'au înăsprit luptele de artilerie.

Nr. 625/1917.

Inștiințare

pentru începerea anului școlar 1917/18.

Anul școlar 1917/18, la gimnaziul superior gr.-cat. din Balázsfalva (Blaj), se va începe Joi la 30 August 1917, cu examenele corigente din câte 1 și 2 studii și examene de primire.

Sâmbătă, Duminică și Luni în 1—3 Septembrie 1917, vor fi înscrierile. În ziua primă și a doua se vor înscrie elevii, cari au studiat la acest gimnaziu, în 3 Sept. pe lângă aceștia vor fi primiți și elevii, veniți dela alte școli medii, dacă va mai fi loc. Salele edificiului vechiu gimnazial, cari le vom folosi sunt mai mici decât cele din edificiul nou ocupate pentru spitalul militar, și de aceea numărul elevilor cantă să-l restringem.

1. Fiecare elev e dator a se prezenta la înscriere cu testamentul de pe 1916/17, și întrucât se poate, însoțit de părinți ori tutor.

2. Elevii, cari vin primadată la înscriere, pe lângă testamentul de pe 1916/17, vor mai aduce extras de botez dela preot, și extras matricular civil dela notariu, iar cei trecuți de 12 ani, și atestat medical, că sunt revaccinați (oltuți a doua oră).

3. În cl. I se primește elevii dela 9 până la 12 ani. Asupra primirii celor mai în etate decide conferința.

4. Cu ocazia înscrierii, elevii vor plăti ca taxă de primire, câte 20 cor., apoi fiecare elev 12 cor., pentru fondul de pensii prof. regnicolar (conform art. de lege XXXVI/1914.) Dela aceaste taxe nu poate fi scutit nici un elev.

Ca didactru anual vor plăti: cei din clasele I—IV câte 50 cor., iar cei din clasele V—VIII câte 60 cor., jumătate la înscriere, cealaltă la 1 Februarie; se poate solvi cu ocazia înscrierii și întreg didactrul.

Conform legilor școlare, scutire dela plățirea didactrului, pot cere numai elevii, cari sunt săraci, și pe lângă purtare bună au din toate studiile progres eminent sau bun. Cererile de scutire însoțite cu atestat de paupertate, se vor înainta direcțiunii la înscriere.

5. În 4 Sept. 1917 dim., elevii vor lua parte la s. liturghie, împreună cu chemarea în ajutor a Spiritului Sfânt. După citirea legilor școlare, se vor începe prelegerile.

6. Se recomandă părinților, ca în cauza de cortele să eoră sfatul profesorilor de clase, și pe lângă altele să grijească, ca elevii din acelaș cortel să fie cam de aceeaș etate și din aceeaș clasă, ori măcar din clase apropiate, sa sibă apoi fiecare patul său. Incorectarea elevilor mici, cu de cei mari, este păgubitoare pentru cei mici.

Să se îngrijească de pe acum ca elevii în anul școlar, să fie provăzuți cu alimente de seară, eventual și cu lemne de foc; deoarece gazdele nici pe lângă cea mai mare bunăvoință nu-i vor putea prevedea, neavând de unde cumpăra.

Balázsfalva—Blaj. În 21 Aug. 1917.

Dr. Ambrozie Chetianu
director gimnazial

Informațiuni.

Conferența episcopoească.
Miercuri 22 crt. se vor întruni la reședința mitropolitană episcopii diecezelor sufragane, spre a trată mersurile, ce sunt a-se lua în chestia ordinilor școlare a contelui Apponyi.

Papa pentru pace. — În zilele acestea acreditatii Sfinției Sale Papei Benedict au imanuat o notă a s. Scaun tuturor statelor beligerante, în care întrevine pentru încheierea unei păci, care să redea liniștea tuturor popoarelor și să pună capet cumplitului măcel.

Excelența Sa Mitropolitul nostru Victor în audiență la Monarhul. Duminică cu trenul accelerat Excelența Mitropolitul Victor a plecat la Budapesta, unde va fi primit în audiență particulară de către Majestatea Sa Monarhul. Excelența Sa e însoțit de Rev. Domn dr. Vasile Suciu, canonic mitropolitan.

Serbarea zilei natale a Majestății Sale în Blaj. Din prilejul zilei natale — 17 crt. — a Majestății Sale, în biserica catedrală I. P. S. Mitropolitul Victor a celebrat s. Liturghie cu asistința membrilor capitulari și ai clerului gremial. Au luat parte notabilitățile administrative, ofșerimea, profesoria și întreg clerul gremial. După serviciul divin clerul gremial a fost primit în recepție la Excelența Sa, prezentându-și omagiile prin rostul părintelui canonic Iosif Hossu. Excelența Sa în răspunsul dat a promis, că într'o telegramă particulară va transmite prin cancelaria aulică omagiile Majestății Sale.

„Cultura Creștină” împotriva „Unirii”. De abia reapărută revista profesorilor seminariali din Blaj și deja se ocupă de ziarul acesta. Se înțelege după vechini tipic și cu vechiul ton doctrinar.

De astădată o scurtă notiță are la adresa noastră, dar cu atât mai grav iscălită de: *Dr. Alexandru Rusu...*

E nemulțumită revista din Blaj cu articolul nostru „reforma consistențelor”, asupra cărora ține să se pronunțe în terminii „scrisul cam nesocotit al Unirii”, „articoli nu întru toate corecți din punct de vedere bisericesc”, ba într'un loc se face aluzie și la unele „personalități binișor transparente”.

E ceva fatal, că tocmai acum în toată altor mizerii, trebuie să luăm act și de

elucubrațiunile aceste. Ținem însă să atragem atenția „Culturii Creștine”, că nu noi suntem cei mai primejdioși oameni pentru biserică. Sunt alții mai primejdioși decât noi. E păcat să-și cheltuiască din el atât de rășboinic și întreg elanul de luptă împotriva noastră. Aci e Hajdadorog, aci autonomia catolică, aci celalalte, câte zilele ne vin pe cap. Mai mare serviciu ar face bisericii, dacă dl redactor al numitei reviste, ca om tiner. profesor seminarial, celib fară gânduri familiari, și-ar întoarce spada mai cu dinadinsul în această direcție, căci eroii cruzelor de natura aceasta au fost până acum și așa mai tot preoți dela sate și mireni, oameni cu grele gânduri și numeroase familii. Ar fi vremea să fie odată și un profesor seminarial...

Aceaste cu atât mai vârtos, cu cât în acelaș număr în care „C. C.” se scapă de noi, „cele două ordinațiuni ministeriale” le mântuie în câteva șire și trece asupra lor la ordinea zilei cu fraza: „Neavând această revistă cațiunea politică, ne reținem dela aprecierea (?) mai în merit a acestor ordinațiuni...”

Na era nici un motiv pentru atâta rezervă, când vorba e de a răsturna o scenă nebazată, că adică în instituttele noastre pedagogice s'ar fi făcut politică. Părintele prepozit Dr. Stan dela Oradea-mare, care nu e nici de cum o personalitate politică, și-a ridicat cuvântul cu deplină demnitate în chestie; Arhiepiscopii nostri întruniți în conferența de Miercuri, desigur că nu vor ținea conventicol politic, ci vor apăra — după cum le e dator — o chestie vitală a bisericii noastre românești, unite cu Roma.

Creдем, că pentru un om cu poriri atât de rășboinice „cele două ordinațiuni ministeriale” vor fi subministrat atâtea motive de a eși mai altcum pe teren, de cum i-am dat noi prilej cu „reforma consistențelor”...

Aviz. Internatul de băieți — probabil se va putea des-bide, în locale închinate anume, pentru 50—60 elevi. Taxa de întreținere se învârte în jurul sumei de 1000 cor. Cererile de primire să se adreseze Preav. Consistor până în 28 August a. c. Să se alătura la cerere: testamentul școlar, atestat de botez și de revaccinare. Să se noteze la cerere: locuința și posta ultimă, și să se alătura marce postale pentru răspuns recomandat, eventual pentru răspuns telegrafic.

Ceice au trimis deja cereri până acum, să declare din nou prin o scrisoare adresată rectorului, dacă sunt învoți sau nu cu taxa de întreținere. altcum cererile nu li-se vor lua în considerare.

Dr. Victor Macaveiu,
rectorul Intern. de băieți.

Proprietar, editor și Redactor responsabil:
Iosif Suciu.

Anunț.

Dna ELENA PFOHL,
soție de căpitan în Bistrița,

primește copii și copile de școală din familii mai bune, cu prevederea întregă.

De a-se adresa până în 26 Aug. a. c. în BUDATELKE (Kolozs megye), — din 26 August începând la locuința proprie: BESZTERCE (Holz-Gasse Nr. 41).

Iosif Suciu